

ADVIES 04-2021

Betreft:

**Ontwerp van koninklijk besluit
houdende de voorwaarden betreffende
de quarantaine en de isolatie van
landdieren - deel 1: van rabiës
verdachte honden, katten en fretten bij
binnenkomst in België**

(SciCom 2020/21)

Advies goedgekeurd door het Wetenschappelijk Comité op 26 februari 2021.

Sleutelwoorden:

Quarantaine, bioveiligheid, isolatie, rabiës, illegale invoer, vaccinatie, hond, kat, fret

Key terms:

Quarantine, biosecurity, isolation, rabies, illegal import, vaccination, dog, cat, ferret

Inhoud

Samenvatting.....	3
Summary	6
1. Referentietermen.....	9
1.1. <i>Vraagstelling</i>	9
1.2. <i>Wettelijke bepalingen</i>	9
1.3. <i>Methode</i>	10
2. Inleiding	10
2.1. <i>Algemene opmerkingen over het ontwerp van koninklijk besluit</i>	10
2.2. <i>Algemene informatie over rabiës bij gezelschapsdieren</i>	11
2.3. <i>Gegevens van het FAVV omtrent inbreuken bij binnenkomst van gezelschapsdieren in België</i> 13	
3. Advies.....	14
3.1. <i>Opmerkingen over het ontwerp van koninklijk besluit</i>	14
3.2. <i>Criteria voor het bepalen van het risicoprofiel van een dier en de bijzondere voorwaarden voor het in quarantaine plaatsen ervan</i>	17
3.3. <i>Vereiste afstand tussen laag en hoog risico quarantaine-inrichtingen en andere inrichtingen waar dieren worden gehouden</i>	19
4. Besluit.....	20
5. Aanbevelingen.....	21
Leden van het Wetenschappelijk Comité	22
Belangenconflict	22
Dankwoord.....	22
Samenstelling van de werkgroep	23
Wettelijk kader	23
Disclaimer	23

Samenvatting

Vraagstelling

Het Wetenschappelijk Comité wordt verzocht een advies uit te brengen over het ontwerp van koninklijk besluit houdende de voorwaarden betreffende de quarantaine en de isolatie van landdieren. Deze voorwaarden waren tot dusver nog niet opgenomen in de wetgeving niettegenstaande het wel voorzien is om in specifieke gevallen, zoals bij verdenking van rabiës, een dier in quarantaine te plaatsen.

In het ontwerp van koninklijk besluit zijn drie mogelijkheden voor quarantaine of isolatie gedefinieerd op basis van het risico dat het dier door een ziekte is aangetast of ervan wordt verdacht te zijn aangetast:

- tijdelijke plaatsing voor een door het FAVV bepaalde periode in een zogenaamde "hoog risico" quarantaine-inrichting;
- tijdelijke plaatsing voor een door het FAVV bepaalde periode in een zogenaamde "laag risico" quarantaine-inrichting;
- tijdelijke plaatsing voor een door het FAVV bepaalde periode in thuisisolatie.

Meer specifiek worden de volgende vragen gesteld:

1. Advies over het ontwerp van koninklijk besluit houdende de voorwaarden betreffende de quarantaine en de isolatie van landdieren;
2. Advies over de criteria voor het bepalen van een risicoprofiel van een dier en de bijzondere voorwaarden van de quarantaine;
3. Advies over de termijn dat een laag risico quarantaine-inrichting een hoog risicodier kan opvangen;
4. Advies over de vereiste afstand tussen enerzijds de laag en hoog risico quarantaine-inrichtingen en anderzijds de omliggende inrichtingen of andere plaatsen waar dieren worden gehouden en meer specifiek een advies over het houden van een asiel of een andere inrichting waar reeds dieren worden gehouden, gecombineerd met een quarantaine-inrichting op hetzelfde terrein.

Het ontwerp van koninklijk besluit beoogt quarantainevoorwaarden vast te stellen voor een veel breder scala van ziekten dan alleen rabiës. In dit eerste deel van haar advies heeft het Wetenschappelijk Comité zich beperkt tot de quarantainevoorwaarden in verband met het binnenbrengen in België van een dier verdacht van rabiës. Het Wetenschappelijk Comité merkt voor dit eerste deel van het advies op dat vraag 3 niet relevant is voor een dierziekte als rabiës. De vraag zal in een volgend advies worden beantwoord.

Methode

Het advies is gebaseerd op expertenopinie en op de criteria en de gegevens van het FAVV om het risicoprofiel van een van rabiës verdacht gezelschapsdier (hond, kat, fret) te bepalen.

Conclusies

In het geval van rabiës is het Wetenschappelijk Comité van mening dat het ontwerp van koninklijk besluit noodzakelijk is om een sociaal aanvaardbaar alternatief te bieden voor het terugsturen naar het land van oorsprong of euthanaseren van een van rabiës verdacht dier. Hoewel quarantaine een oplossing biedt om de verdere verspreiding van rabiës te vermijden, is dit ook vanuit het standpunt van dierenwelzijn geen ideale oplossing. De quarantaine wordt noodzakelijk aangehouden voor een bepaalde periode (enkele weken) en houdt in dat het dier geen contact heeft met andere dieren en mogelijks ook niet met de eigenaar.

In het geval van rabiës zijn niet alle in de bijlagen 2, 5 en 6 van het ontwerp van koninklijk besluit gespecificeerde infrastructuur- en bioveiligheidsvoorwaarden noodzakelijk. Er zijn geen bijzondere bioveiligheidsmaatregelen noodzakelijk om indirecte contacten of contacten via vectoren te vermijden. Er dient enkel te worden vermeden dat het dier direct contact kan hebben met een ander gevoelig dier (alle zoogdieren) of met een niet of onvoldoend beschermd persoon. Vandaar dat het heel belangrijk is om bij mensen gevaccineerd tegen rabiës de serologische status op te volgen. Deze infrastructuur- en bioveiligheidsvoorwaarden zijn wel van belang voor quarantaine van dieren die verdacht worden van of aangetast zijn door ziekten die via de lucht of door vectoren worden overgedragen. Het Wetenschappelijk Comité zal de voorwaarden in relatie tot andere ziekten in een tweede advies beoordelen.

Om te bepalen in welk type quarantaine een van rabiës verdacht dier moet worden geplaatst (het risiconiveau van het dier met betrekking tot de verdenking van rabiës), somt het Wetenschappelijk Comité een aantal criteria op:

- soort inbreuk (in volgorde van dalende belangrijkheid: onzekerheid met betrekking tot rabiësvaccinatie, onvoldoende of niet correcte identificatie van het dier, afwezigheid van administratieve documenten);
- oorsprong van het dier (rabiës status in het land van oorsprong);
- leeftijd van het dier;
- indien van toepassing, het resultaat van een titerbepaling van antilichamen tegen rabiës.

Het Wetenschappelijk Comité is van mening dat in het geval van rabiës een bepaalde minimale afstand tussen laag en hoog risico quarantaine-inrichtingen en andere inrichtingen waar dieren worden gehouden, niet vereist is als er geen direct contact mogelijk is met andere dieren of met personen die niet zijn gevaccineerd tegen rabiës.

Tenslotte formuleert het Wetenschappelijk Comité ook enkele specifieke opmerkingen betreffende het ontwerp van koninklijk besluit.

Aanbevelingen

Het Wetenschappelijk Comité beveelt aan om de termen 'hoog-risico' en 'laag-risico' quarantaine inrichting om de twee soorten quarantaine aan te duiden, te wijzigen naar termen die refereren naar het niveau van de te nemen maatregelen betreffende infrastructuur, bioveiligheid en bewaking in elke type quarantaine, zoals dit bijvoorbeeld reeds bestaat voor laboratoria (biosafety level 1, 2, 3, 4). Voor het Wetenschappelijk Comité bestaat het risico dat "een hoog-risicodier" (voor de aanwezigheid van een verdachte ziekte, al dan niet zeer besmettelijk, al dan niet zeer gevaarlijk voor de mens) wordt verward met "een dier dat verdacht wordt van een ziekte waarvan de besmettelijkheid een hoge mate van quarantaine vereist". Dit laatste hangt echter af van de transmissieroute via dewelke de pathogeen wordt overgedragen.

Het Wetenschappelijk Comité beveelt aan om de grootst mogelijke aandacht te besteden aan de effectieve opleiding van dierverzorgers die voor "van rabiës verdachte" dieren moeten zorgen. Het Comité beveelt ook aan dat de inhoud van deze opleiding wordt geverifieerd. Iedere persoon die een van rabiës verdacht dier moet verzorgen, moet vooraf (ten minste 3 weken voor de aankomst van het van rabiës verdachte dier) tegen rabiës zijn gevaccineerd en regelmatig serologisch worden gecontroleerd. Hiermee moet ook rekening worden gehouden als wordt overwogen om een dergelijk dier thuis te isoleren (aangezien zeer weinig mensen *a priori* tegen rabiës worden gevaccineerd en de bescherming pas ongeveer 3 weken na de vaccinatie aanvangt). Het Wetenschappelijk Comité beveelt dan ook aan om deze voorwaarde duidelijk te vermelden in bijlage 5 van het ontwerp van koninklijk besluit betreffende de infrastructuur- en uitbatingsvoorwaarden van laag risico quarantaine-inrichtingen.

Het Wetenschappelijk Comité beveelt aan om de mogelijkheden te bekijken die geboden worden door de digitale technologie met als doel de traceerbaarheid van dieren te versterken.

Betreffende de noodzakelijke sanitaire maatregelen, beveelt het Wetenschappelijk Comité aan om bij het in quarantaine plaatsen van dieren rekening te houden met dierenwelzijnsaspecten (bijv. maatregelen voorzien om de socialisatie van het dier en het leren kennen van de omgeving te verzekeren).

Summary

Opinion 04-2021 of the Scientific Committee established at the FASFC on draft royal decree establishing the conditions relating to the quarantine and isolation of terrestrial animals - Part 1: dogs, cats and ferrets suspected of rabies on import.

Terms of reference

The Scientific Committee is requested to issue an opinion on the draft royal decree laying down the conditions for quarantine and isolation of terrestrial animals. Until now, these conditions have not been included in the legislation despite the fact that it is provided for to place an animal in quarantine in specific cases, such as a suspected rabid animal.

Three possibilities for quarantine or isolation for a period determined by the FASFC have been defined in the draft royal decree on the basis of the risk of any animal affected or suspected of being affected by a disease:

- temporary placement in a so-called "high-risk" quarantine facility;
- temporary placement in a so-called "low risk" quarantine facility;
- temporary isolation at home.

More specifically, the following questions are addressed:

1. Opinion on the draft royal decree establishing the conditions relating to the quarantine and isolation of land animals;
2. Opinion on the criteria to determine the risk profile of an animal and the specific conditions for its quarantine;
3. Opinion on the period during which a high-risk animal can be maintained in a low-risk quarantine facility;
4. Opinion on the distance required between low- and high-risk quarantine facilities on the one hand and neighbouring facilities or other places where animals are kept on the other hand and, more specifically, opinion on the holding of a shelter or other facility where animals are already kept, combined with a quarantine facility on the same site.

The draft royal decree aims to establish quarantine conditions for a much wider range of diseases than rabies alone. In this first advice, the Scientific Committee has limited itself to the quarantine conditions related to the introduction into Belgium of an animal suspected of rabies. The Scientific Committee notes for this opinion that the third question is not relevant for an animal disease such as rabies. The question will be answered in a subsequent opinion.

Method

The opinion is based on expert opinion and on criteria and data originating from FASFC when determining the risk profile of a pet (dog, cat, ferret) suspected of rabies.

Conclusion

In the case of rabies, the Scientific Committee is of the opinion that the draft royal decree is necessary to provide a socially acceptable alternative to returning the animal suspected of rabies to the country of origin or to euthanise. Although quarantine offers a solution to prevent the spread of rabies, it is not an ideal solution from an animal welfare point of view. Quarantine is necessary for a certain period of time (several weeks) and means that the animal has no contact during this period with other animals and possibly also no contact with the owner.

In the case of rabies, not all of the infrastructure and biosecurity conditions specified in Annexes 2, 5 and 6 of the draft royal decree are necessary. No special biosecurity measures are necessary to avoid indirect contact or contact via vectors. It is only necessary to avoid direct contact of the animal with another susceptible animal (all mammals) or with an unprotected or insufficiently protected human being. Hence, it is important to monitor the serological status of vaccinated humans. The infrastructure and biosecurity conditions are, however, important for quarantine of animals suspected of or affected by airborne or vector-borne diseases. The Scientific Committee will assess the conditions in relation to other diseases in a second opinion.

In order to determine in which type of quarantine a suspect rabid animal should be placed (the risk level of the animal in relation to the suspicion of rabies), the Scientific Committee lists a series of criteria :

- the type of infringement (in decreasing order of importance: uncertainty about rabies vaccination, insufficient or incorrect identification of the animal, lack of administrative documents);
- the origin of the animal (status for rabies endemicity in the country of origin);
- the age of the animal;
- if applicable, the result of a rabies antibody titration.

According to the Scientific Committee, in the case of rabies, a particular distance between low and high risk quarantine facilities and other facilities keeping animals is not required if direct contact is not possible with other animals or people not vaccinated against rabies.

Finally, the Scientific Committee also formulates specific remarks on the draft royal decree.

Recommendations

The Scientific Committee recommends to adapt the terms proposed in the draft royal decree to denominate the two types of quarantine ('high-risk quarantine facility' and 'low-risk quarantine facility') to terms referring to the level of biosafety of the infrastructure and the surveillance measures to be taken in each type of quarantine, as it is for example for laboratories (biosafety level 1, 2, 3, 4). According to the Scientific Committee, there is indeed a risk of confusion between 'a high-risk animal' (for the presence of a suspected disease, whether highly contagious or not, very dangerous or not for humans) and 'an animal suspected of a disease whose type of contagiousness requires a high level of quarantine'. Rather, it depends on the route of transmission of the pathogen.

The Scientific Committee recommends that utmost attention be paid to the effective training of animal handlers who would have to care for suspected rabid animals. The Scientific Committee also recommends that the content of this training be verified. Any person who has to take care of a suspected rabid animal should be vaccinated against rabies beforehand (at least 3 weeks before the arrival of the suspected rabid animal) and have regular serological checks. This should also be taken into account when considering the isolation of such an animal at home (since very few people are vaccinated against rabies a priori and protection is only achieved about 3 weeks after vaccination). The Scientific Committee therefore recommends that this condition be clearly included in Annex 5 of the draft royal decree on the infrastructure and operating conditions for low-risk quarantine facilities.

The Scientific Committee recommends to consider the possibilities offered by digital technologies in order to improve the traceability of animals.

Regarding the necessary sanitary measures, the Scientific Committee recommends that animal welfare aspects should be taken into account when placing animals in quarantine

(e.g. measures to ensure both the socialisation of the animal and the learning of the environment).

1. Referentietermen

1.1. Vraagstelling

Het Wetenschappelijk Comité wordt verzocht een advies uit te brengen over het ontwerp van koninklijk besluit houdende de voorwaarden betreffende de quarantaine en de isolatie van landdieren. Deze voorwaarden waren tot dusver nog niet opgenomen in de wetgeving niettegenstaande het wel voorzien is om in specifieke gevallen, zoals bij verdenking van rabiës, een dier in quarantaine te plaatsen.

Meer specifiek worden de volgende vragen gesteld:

1. Advies over het ontwerp van koninklijk besluit houdende de voorwaarden betreffende de quarantaine en de isolatie van landdieren;
2. Advies over de criteria voor het bepalen van een risicoprofiel van een dier en de bijzondere voorwaarden van de quarantaine;
3. Advies over de termijn dat een laag risico quarantaine-inrichting een hoog risicodier kan opvangen;
4. Advies over de vereiste afstand tussen enerzijds de laag en hoog risico quarantaine-inrichtingen en anderzijds de omliggende inrichtingen of andere plaatsen waar dieren worden gehouden en meer specifiek een advies over het houden van een asiel of een andere inrichting waar reeds dieren worden gehouden, gecombineerd met een quarantaine-inrichting op hetzelfde terrein.

Het ontwerp van koninklijk besluit beoogt quarantainevoorwaarden vast te stellen voor een veel breder scala van ziekten dan alleen rabiës. In dit eerste deel van haar advies heeft het Wetenschappelijk Comité zich beperkt tot de quarantainevoorwaarden in verband met het binnenbrengen in België van een dier verdacht van rabiës. Het Wetenschappelijk Comité merkt voor dit eerste deel van het advies op dat vraag 3 niet relevant is voor een dierziekte als rabiës. De vraag zal in een volgend advies worden beantwoord.

1.2. Wettelijke bepalingen

Verordening (EU) nr. 576/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 12 juni 2013 betreffende het niet-commerciële verkeer van gezelschapsdieren en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 998/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 26 mei 2003 inzake veterinairerechtelijke voorschriften voor het niet-commerciële verkeer van gezelschapsdieren en houdende wijziging van Richtlijn 92/65/EEG van de Raad.

Verordening (EU) 2016/429 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 betreffende overdraagbare dierziekten en tot wijziging en intrekking van bepaalde handelingen op het gebied van diergezondheid.

Gedelegeerde verordening (EU) 2019/2035 van de Commissie van 28 juni 2019 tot aanvulling van verordening (EU) 2016/429 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft regels voor inrichtingen waar landdieren worden gehouden en broederijen, alsmede voor de traceerbaarheid van bepaalde gehouden landdieren en broedeieren.

Uitvoeringsverordening (EU) nr. 577/2013 van de Commissie van 28 juni 2013 inzake de modelidentificatiedocumenten voor het niet-commerciële verkeer van honden, katten en fretten, de vaststelling van de lijsten van derde landen en gebieden en de voorschriften betreffende de vorm, de opmaak en de taal van de verklaringen ten bewijze van de naleving van bepaalde voorwaarden die zijn vastgelegd in Verordening (EU) nr. 576/2013 van het Europees Parlement en de Raad

Uitvoeringsverordening (EU) nr. 139/2013 van de Commissie van 7 januari 2013 tot vaststelling van de veterinairerechtelijke voorschriften voor de invoer van bepaalde vogels in de Unie en de desbetreffende quarantainevoorschriften

Gezondheidswet van 1 september 1945.

Dierengezondheidswet van 24 maart 1987.

Koninklijk besluit van 16 januari 2006 tot vaststelling van de nadere regels van de erkenningen, toelatingen en voorafgaande registraties afgeleverd door het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen.

Koninklijk besluit van 27 april 2007 houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren.

Koninklijk besluit van 3 februari 2014 tot aanwijzing van de dierenziekten die vallen onder de toepassing van hoofdstuk III van de dierengezondheidswet van 24 maart 1987 en tot regeling van de aangifteplicht.

Koninklijk Besluit van 25 april 2014 betreffende de identificatie en registratie van honden.

Koninklijk besluit van 13 december 2014 houdende de veterinairerechtelijke voorschriften voor het verkeer van honden, katten en fretten (intrekking van het KB van 1 mei 2006).

Koninklijk besluit van 03 september 2015 houdende de modaliteiten voor de identificatie van gezelschapsdieren en de afgifte van het paspoort voor het intracommunautair verkeer en bij de vaccinatie tegen rabiës van honden, katten en fretten.

Koninklijk besluit van 18 september 2016 houdende de preventie en de bestrijding van hondsdolheid.

1.3. Methode

Het advies is gebaseerd op expertenopinie en op de criteria en de gegevens van het FAVV om het risicoprofiel van een van rabiës verdacht gezelschapsdier (hond, kat, fret) te bepalen.

Overwegende de vergadering van de werkgroep op 8 januari 2021 en de plenaire zittingen van het Wetenschappelijk Comité op 22 januari 2021 en 26 februari 2021,

brengt het Wetenschappelijk Comité het volgende advies uit:

2. Inleiding

2.1. Algemene opmerkingen over het ontwerp van koninklijk besluit

Het ontwerp van koninklijk besluit is opgesteld om een structurele en permanente oplossing te bieden voor het in quarantaine houden of isoleren van dieren die een risico vormen voor de overdracht van ziekten op mensen of andere dieren. Dit voorkomt de verspreiding van één of

meer specifieke ziekten en/of de euthanasie van een risicodier, terwijl de veiligheid van mensen en/of andere dieren wordt gewaarborgd.

Het ontwerp van koninklijk besluit stelt de modaliteiten en criteria vast voor het in quarantaine plaatsen van een dier. Het in quarantaine plaatsen van een dier is een mogelijkheid die de wetgeving voorziet in bepaalde specifieke gevallen, zoals voor een dier dat van rabiës verdacht wordt (zie ook punt 2.2).

Wat de voorwaarden betreffende de quarantaine-inrichtingen voor landdieren betreft, zijn alleen vogels onderworpen aan specifieke Europese voorschriften: die van de "Uitvoeringsverordening (EU) nr. 139/2013 van de Commissie van 7 januari 2013 tot vaststelling van de veterinaire voorschriften voor de invoer van bepaalde vogels in de Unie en de desbetreffende quarantainevoorschriften". Verordening (EU) 2016/429 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 betreffende overdraagbare dierziekten en tot wijziging en intrekking van bepaalde handelingen op het gebied van diergezondheid (*Animal Health Law*) zal in april 2021 van toepassing zijn en stelt in Gedelegeerde verordening (EU) 2019/2035 de eisen vast voor de erkenning van quarantaine-inrichtingen voor andere landdieren dan primaten die een aanzienlijk risico vormen.

In het ontwerp van koninklijk besluit zijn drie mogelijkheden voor quarantaine of isolatie gedefinieerd op basis van het risico dat het dier door een ziekte is aangetast of ervan wordt verdacht te zijn aangetast:

- tijdelijke plaatsing voor een door het FAVV bepaalde periode in een zogenaamde "hoog risico" quarantaine-inrichting;
- tijdelijke plaatsing voor een door het FAVV bepaalde periode in een zogenaamde "laag risico" quarantaine-inrichting;
- tijdelijke plaatsing voor een door het FAVV bepaalde periode in thuisisolatie.

Het ontwerp van koninklijk besluit legt het volgende vast:

- de bijkomende voorwaarden voor een erkende hoog risico quarantaine-inrichting in uitvoering van en als aanvulling op de regels zoals vastgelegd in de *Animal Health Law* en haar uitvoeringsverordeningen;
- de voorwaarden voor een laag risico quarantaine-inrichting;
- de voorwaarden voor de thuisisolatie van gezelschapsdieren;
- de criteria voor het bepalen van een risicoprofiel van een dier of groep van dieren, beschouwd als een "epidemiologische eenheid" in de zin van het ontwerp van koninklijk besluit, en de bijzondere voorwaarden voor deze quarantaine (voorwaarden op administratief vlak en inzake infrastructuur, bioveiligheid en bewaking van het dier).

'Hoog risico' quarantaine-inrichtingen vereisen een erkenning van het FAVV vooraleer ze hun activiteit kunnen opstarten. De aanvraag tot erkenning moet ingediend zijn overeenkomstig het koninklijk besluit van 16 januari 2006 tot vaststelling van de nadere regels van de erkenningen, toelatingen en voorafgaande registraties afgeleverd door het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen. Zowel de laag risico quarantaine-instellingen als de thuisisolatie moeten door het FAVV worden goedgekeurd.

De exploitant van de 'hoog risico' quarantaine-inrichting moet een contract afsluiten met één of meer erkende dierenarts(en) (bekend als "aangestelde dierenarts(en)") ter verzekering van de bewaking van de dieren die in hoog risico quarantaineomstandigheden worden geplaatst.

2.2. Algemene informatie over rabiës bij gezelschapsdieren

Rabiës is een virale encefalitis en zoönose veroorzaakt door een lyssavirus van de familie *Rhabdoviridae*. Lyssavirussen zijn omhulde virussen waardoor ze zeer gevoelig zijn voor fysisch-chemische desinfectiemiddelen en gekenmerkt worden door een lage weerstand in de omgeving. Hoewel alle zoogdieren vatbaar zijn voor infectie met het virus, wordt het virus voornamelijk doorgegeven door mesocarnivoren (*canidae*, *viverridae*, *mustelidae*, stinkdieren, *procyonidae* en *herpestidae*) en, in mindere mate, vleermuizen. Overdracht van het virus gebeurt door direct contact met speeksel van een geïnfecteerd dier en slijmvliezen of via een wonde (via bijten, krabben, likken van beschadigde huid door een geïnfecteerd dier). Er worden drie epidemiologische vormen van rabiës beschreven waarbij hondachtigen en handvleugeligen (vleermuizen) de belangrijkste reservoir gastheren zijn: stedelijke rabiës (hond), sylvatische rabiës (vos, wasbeerhond) en luchtrabiës (handvleugeligen). In Europa komt rabiës vooral voor bij wilde dieren, zoals vossen, wasbeerhonden en vleermuizen. In Afrika, Azië en Zuid-Amerika is de ziekte wijder verspreid en zijn ook veel honden besmet (zie bijlage I). Ongeveer 95 tot 99% van de gevallen van rabiës bij mensen wereldwijd is te wijten aan bijtewonden van geïnfecteerde honden (bronnen: WHO, OIE). Rabiës veroorzaakt jaarlijks wereldwijd ongeveer 59.000 doden (95% betrouwbaarheidsinterval: [25.000-159.000]; bron: WHO). Menselijke slachtoffers zijn eerder zeldzaam in Europa (zie ook het ECDC-verslag dat beschikbaar is op https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/AER-rabies-2019_0.pdf).

Zodra de symptomen zich voordoen, leidt rabiës altijd tot de dood van mens en dier. De behandeling moet zo snel mogelijk na de besmetting worden gestart, dus vooraleer de eerste tekenen van de ziekte zich voordoen. De incubatietijd is afhankelijk van de aard en locatie van de beet, de diersoort die bijt en de hoeveelheid virus, maar is gemiddeld 20-60 dagen (met uiterste waarden variërend van 5 dagen tot een jaar of meer). De gezondheidscode van het OIE stelt deze incubatieperiode vast op 6 maanden. Er zijn twee soorten klinische rabiës:

- furieuze rabiës: incubatietijd 2 weken tot meer dan 6 maanden, agitatie, agressie, hypersalivatie, seksuele opwinding, schreeuwen, verlamming, dood;
- paralytische rabiës: incoördinatie van bewegingen, progressieve verlamming van de ledematen, angstig gedrag, hypersalivatie, weigering om te eten, abnormale staartdracht, tenesmus of anusverlamming, verlamming, dood.

In België zijn eigenaars verplicht om een hond te laten identificeren en registreren. Dit moet gebeuren voor verkoop of gift, of in ieder geval voordat de hond acht weken oud is. De identificatie gebeurt door middel van een microchip. Identificatie door middel van een tatoeage is nog steeds toegestaan als de tatoeage voor 3 juli 2011 is aangebracht en nog steeds duidelijk leesbaar is. De erkende dierenarts kan pas een Europees paspoort afgeven **nadat het dier is geïdentificeerd.**

In België is vaccinatie tegen rabiës verplicht wanneer:

- huisdieren (honden, katten en fretten) van België naar een andere lidstaat worden vervoerd;
- huisdieren (honden, katten en fretten) uit een ander land naar België worden gebracht.

Om de rabiësvaccinatie als geldig te kunnen beschouwen, moet het dier **vooraf** geïdentificeerd zijn en een Europees paspoort hebben. Indien nodig kan de dierenarts het dier nog identificeren en het paspoort afgeven **op het moment** van de vaccinatie.

De geldigheidsduur van de vaccinatie wordt bepaald volgens de aanwijzingen in de bijsluiters van het land waarin de vaccinatie werd toegediend¹ en moet worden vermeld in het Europees paspoort. Voor een eerste vaccinatie, bekend als primovaccinatie, begint de geldigheidsduur op zijn vroegst **21 dagen** na de vaccinatie. Een herhalingsvaccinatie tijdens de geldigheidsperiode is onmiddellijk geldig; buiten de geldigheidsperiode wordt deze vaccinatie beschouwd als een primovaccinatie. Primovaccinatie wordt uitgevoerd **vanaf de leeftijd van 12 weken** om elke interferentie van antilichamen van maternale oorsprong te vermijden.

Sinds 2001 is België officieel vrij van rabiës en hebben dieren die in ons land leven daarom een zeer lage kans om besmet te raken. Rabiës komt echter regelmatig voor in andere landen in Europa en vooral buiten Europa. **De illegale invoer van dieren is dus het grootste risico om rabiës opnieuw in ons land in te voeren.** Het risico dat **deze dodelijke zoönose** opnieuw wordt geïntroduceerd, kan dus niet worden onderschat of geminimaliseerd.

Eind 2007 en begin 2008 werden in ons land twee gevallen van rabiës vastgesteld. In beide gevallen werd een besmette hond zonder klinische symptomen illegaal uit Marokko geïmporteerd. Toen de symptomen zich maanden later voordeden, moesten in totaal bijna 100 mensen worden behandeld met een noodvaccinatie en toediening van antiserum, meer dan 20 dieren die mogelijk in contact kwamen met het besmette dier moesten eveneens in quarantaine geplaatst worden. Eén hond die in nauw contact kwam met 1 van de besmette honden werd geëuthanaseerd. Het is dankzij de waakzaamheid van de betrokken dierenartsen en de snelle interventie van alle betrokken diensten dat er geen humane sterfgevallen te betreuren vielen.

Honden, katten of fretten die uit andere landen worden ingevoerd zijn daarom onderworpen aan strikte gezondheidsvoorwaarden en moeten worden gevaccineerd zoals voorgeschreven. Bij de meeste gevallen van rabiës bij honden in België en de buurlanden gaat het om dieren die illegaal worden ingevoerd uit landen waar veel gevallen van rabiës voorkomen en waar vaccinatie niet verplicht is (bijv. Marokko).

Een huisdier (hond, kat, fret) dat administratief of met betrekking tot de rabiësvaccinatie niet in orde is bij binnenkomst in België, wordt automatisch beschouwd als "**van rabiës verdacht**". De wetgeving biedt dan verschillende mogelijkheden:

- het dier kan in quarantaine worden geplaatst gedurende de tijd die nodig is om alles in orde te brengen met betrekking tot de administratieve documenten of het vaccinatieschema tegen rabiës;
- het dier kan worden teruggestuurd naar het land van herkomst (of het land van doorvoer na vertrek uit het land van herkomst). Hiervoor dient het land in kwestie deze terugkeerbeweging wel te accepteren;
- Als geen van de eerste twee situaties mogelijk is, zal het dier moeten worden geëuthanaseerd.

2.3. Gegevens van het FAVV omtrent inbreuken bij binnenkomst van gezelschapsdieren in België

In de loop van het jaar 2020 hebben de controlediensten van het FAVV 55 verzoeken tot afwijking ontvangen voor de binnenkomst van een gezelschapsdier (33 honden en 30 katten). In de overgrote meerderheid was de reden voor onregelmatigheid een ingangperiode van minder dan 3 maanden na de titerbepaling van antilichamen tegen rabiës (zie ook paragraaf 3.2.3). In dat geval werd de afwijking meestal toegestaan op voorwaarde dat het dier thuis in

¹ De geldigheid van een vaccinatie kan variëren van land tot land: eenzelfde vaccin kan volgens de Belgische bijsluiters een geldigheid hebben van 3 jaar, maar in een ander land maar 1 jaar. De wetgeving bepaald dat de geldigheid van het vaccin bepaald wordt zoals beschreven in de bijsluiters van het land waarin het vaccin werd toegediend.

isolatie ging voor de tijd die nodig was om de vereiste drie maanden na de titerbepaling te bereiken. Onregelmatigheden bij de identificatie, de vaccinatie tegen rabiës of het ontbreken van een titerbepaling van antilichamen tegen rabiës hebben daarentegen zeer vaak geleid tot een weigering van een afwijking. Voor 2020 werden 14 non-conformiteiten vastgesteld in grensinspectieposten (luchthaven), waarvan er slechts 3 geregulariseerd konden worden².

3. Advies

3.1. Opmerkingen over het ontwerp van koninklijk besluit

3.1.1. Algemene opmerkingen

Het Wetenschappelijk Comité is van mening dat het gebruik van de termen "hoog risico quarantaine" en "laag risico quarantaine" om de quarantainevoorwaarden te kwalificeren dubbelzinnig kan geïnterpreteerd worden. Een dier kan een hoge kans hebben om geïnficeerd te zijn, maar een laag risico op overdracht van de ziekte. Strengere bioveiligheidsvoorwaarden met betrekking tot de mogelijkheden van overdracht via de lucht en/of door vectoren zijn alleen nodig voor ziekten die via deze wegen worden overgedragen. Een "van rabiës verdacht" dier vormt een hoog risico ("hoog risico dier") voor de volksgezondheid. Anderzijds zijn er geen quarantainevoorwaarden nodig om overdracht via de lucht en/of door vectoren te voorkomen, aangezien rabiës alleen via direct contact (bijten, krabben, likken) wordt overgedragen. Het dier in kwestie zou zich dus als hoog risico dier in zogenaamde "laag risico"-quarantaineomstandigheden kunnen bevinden.

Het Wetenschappelijk Comité is van mening dat het in quarantaine plaatsen van het dier een alternatief is voor euthanasie. Het Wetenschappelijk Comité echter benadrukt dat het in quarantaine plaatsen van een gezelschapsdier het dier *ipso facto* scheidt van zijn eigenaar en zijn soortgenoten en het dierenwelzijn onvermijdelijk verstoort. Deze verstoring kan een grote impact hebben op jonge dieren die zich in hun socialisatieperiode bevinden en hun omgeving niet kunnen verkennen, met het risico dat het dier in de toekomst afwijkend gedrag gaat vertonen (inclusief angst en/of agressie). Het Wetenschappelijk Comité wijst in dit verband op de duur van de quarantaine. Voor een gereguleerde ziekte als rabiës mag deze quarantaine in geen geval korter zijn dan **3 maanden na een gunstige titerbepaling van antilichamen tegen rabiës (15 weken indien een primovaccinatie wordt uitgevoerd, aangezien een periode van 3 weken nodig is om een toereikende immuniteit op te bouwen)**, een periode die overeenkomt met de gemiddelde incubatietijd voor rabiës.

Het Wetenschappelijk Comité wijst er ook op dat alleen het specifieke geval van rabiës in dit eerste deel van het advies is beoordeeld. In dit verband merkt het Wetenschappelijk Comité bijvoorbeeld op dat sommige voorwaarden voor wat betreft infrastructuur of bioveiligheid niet nodig zijn voor een ziekte als rabiës (zie de vergelijking tussen de voorwaarden voor hoog en laag risico-instellingen in bijlage II van dit advies). Rabiës wordt voornamelijk overgedragen door bijten, krabben of likken (contact van infectieuze afscheiding met een slijmvlies of wond). Rabiës vereist dus geen bioveiligheidsmaatregelen om indirecte contacten of contacten via vectoren te vermijden, en vereist alleen dat het dier geen direct contact kan hebben met een ander vatbaar dier of met een niet of onvoldoend beschermd persoon. Vandaar dat het heel belangrijk is om voor gevaccineerde mensen de serologische status op te volgen. **De bioveiligheidsvoorwaarden van de bijlagen 2 en 5 zullen in het volgende deel van het advies in detail worden beoordeeld wanneer ook via de lucht verspreide of door vectoren overgedragen dierziekten in aanmerking worden genomen.**

3.1.2. Specifieke opmerkingen

² In geval van onregelmatig met betrekking tot antilichaambepaling kan deze bepaling in spoedprocedure uitgevoerd worden. In afwachting van de resultaten verblijft het dier op de luchthaven van aankomst.

Het Wetenschappelijk Comité beveelt aan om de in artikel 2 van het koninklijk besluit gedefinieerde terminologie systematisch te gebruiken in het advies om verwarring te vermijden.

Hoofdstuk I - ONDERWERP, WERKINGSFEER, DEFINITIES	
	Opmerking of aanbeveling van het Wetenschappelijk Comité
Art. 2 §1. Voor de toepassing van dit besluit zijn de definities van artikel 1 van toepassing.	Er bestaat een inconsistentie tussen de Franse en de Nederlandse versie. Voor de Franse versie wordt de formulering " <i>Dans le cadre de l'application du présent arrêté, les définitions de la législation visée à l'article 1 s'appliquent</i> " voorgesteld.
Hoofdstuk II - VOORWAARDEN VOOR EEN ERKENNING VOOR HOOGRISICOQUARANTAINE-INRICHTINGEN	
Art. 9 § 2	De term "erkende" door "aangestelde" te vervangen.
Art. 12 § Bij sterfte dient de exploitant een post-mortemonderzoek te laten uitvoeren door een door het Agentschap aangeduid laboratorium,	Post-mortem bemonsteringen zijn veterinaire handelingen. In geval van sterfte moet de exploitant dus monsters laten nemen door een aangestelde dierenarts voor analyse door een door het Agentschap aangeduid laboratorium.
Art. 13 Indien er landdieren aanwezig zijn, staat de erkende quarantaine-inrichting 24u per dag onder toezicht van een volledig opgeleid personeelslid.	Een traceerbaarheidssysteem voor de opleidingen van het personeel moet opgelegd worden. Het Wetenschappelijk Comité is van mening dat een voortdurende controle in de loop van de tijd moeilijk uitvoerbaar is. Anderzijds moet de controle dagelijks worden uitgevoerd (zoals bepaald in bijlage 4A van het ontwerp van koninklijk besluit).
Art. 18 § 1. De exploitant ontbiedt minimaal om de 14 dagen een erkende dierenarts voor een klinisch onderzoek van het landdier en maakt het verslag van dit klinisch onderzoek elektronisch over aan de LCE.	Een klinisch onderzoek moet ook bij het in quarantaine gaan uitgevoerd worden, zoals in artikel 9, §2.
Hoofdstuk III – LAAG RISICO QUARANTAINE-INRICHTINGEN	
	Een algemeen en specifiek toezichtsplan moet opgesteld worden voor zogenaamde "laag risico"-quarantaine-inrichtingen en uitgehangen worden in de eenheden waar zulke dieren worden gehuisvest.
Hoofdstuk VI - WIJZIGINGSBEPALINGEN	

<p>Art. 25 §2. Bijlage I van hetzelfde besluit wordt aangevuld met het punt 17 als volgt: "17. Het houden van landdieren in quarantaine overeenkomstig het koninklijk besluit van XX XX XXXX houdende de voorwaarden betreffende de quarantaine-inrichtingen voor landdieren."</p>	<p>Te verduidelijken dat het hier gaat om hoog risico quarantaine-inrichtingen.</p>			
<p>Art. 25 §3. In bijlage II van hetzelfde besluit wordt het</p> <table border="1" data-bbox="225 555 836 696"> <tr> <td data-bbox="225 555 300 696">11.8</td> <td data-bbox="300 555 568 696">Quarantainefaciliteiten</td> <td data-bbox="568 555 836 696">Het in hoogrisicoquarantaine plaatsen van landdieren</td> </tr> </table> <p>punt 11.8 toegevoegd als volgt:</p>	11.8	Quarantainefaciliteiten	Het in hoogrisicoquarantaine plaatsen van landdieren	<p>De term "hoog risico quarantaine-inrichtingen" gebruiken.</p>
11.8	Quarantainefaciliteiten	Het in hoogrisicoquarantaine plaatsen van landdieren		
<p>Bijlage II - INFRASTRUCTUUR EN UITBATINGSVOORWAARDEN VAN HOOGRISICOQUARANTAINEN-INRICHTINGEN</p>				
	<p>De naleving van de specifieke wetgeving inzake dierenwelzijn moet vermeld worden voor de infrastructuurvoorwaarden (bijv. minimale afmetingen van de eenheid, verlichting, enz.).</p>			
<p>Indeling van de gebouwen</p>	<p>De woorden "voor de epidemiologische eenheid voorbehouden vrije uitloop" te gebruiken in plaats van "individuele ren" en te specificeren dat het verboden is gemeenschappelijke rennen te gebruiken voor verschillende epidemiologische eenheden. Voor de Franse versie van het koninklijk besluit verdient de term "<i>équipement de protection individuelle</i>" de voorkeur boven "<i>vêtements d'extérieur</i>". Dit geldt ook voor bijlage V.</p>			
<p>Voorschriften met betrekking tot hygiëne</p>	<p>De punten 1 en 8 kunnen worden gecombineerd.</p>			
<p>Specifieke eisen voor runderen, schapen, geiten, varkens, paardachtigen</p>	<p>Het aanwezige materiaal moet uiteraard regelmatig worden gereinigd en gedesinfecteerd, maar het moet vooral gemaakt zijn van een materiaal dat makkelijk gereinigd en gedesinfecteerd kan worden (ook geldig voor bijlage 5).</p>			
<p>Voorschriften voor het personeel</p>	<p>De traceerbaarheid van de opleiding van het personeel moet geëist worden.</p>			
<p>Bijlage IV - TOEZICHTSPLAN</p>				
<p>4B: Specifiek toezichtsplan</p>	<p>Het specifieke toezichtsplan voor rabiës vereist geen andere maatregelen dan het vermijden van direct contact met soortgenoten of met personen die niet zijn opgeleid voor de verzorging van dieren die van rabiës worden verdacht</p>			

	<p>en die niet zijn beschermd (niet-gevaccineerd).</p> <p>De serologische status van het personeel dat zich specifiek met het dier bezighoudt, moet regelmatig en ten minste vóór de aankomst van een van rabiës verdacht dier worden gecontroleerd.</p> <p>Klinische tekenen van furieuze rabiës en paralytische rabiës moeten er uitdrukkelijk in worden vermeld, zodat het personeel bij het verschijnen ervan een aangestelde/erkende dierenarts kan waarschuwen.</p>
Bijlage V - INFRASTRUCTUUR- EN UITBATINGSVOORWAARDEN VAN LAAG RISICO QUARANTAINEN- INRICHTINGEN	
	De naleving van de specifieke wetgeving inzake dierenwelzijn moet vermeld worden voor de infrastructuurvoorwaarden (bijv. minimale afmetingen van de eenheid, verlichting, enz.).
Infrastructurele voorwaarden	De eventuele ramen en vensters in de eenheden van een laag risico quarantaine-inrichting moeten voorkomen dat een dier ontsnapt of er niet in kan (zoals in het geval van een hoog risico quarantaine-inrichting).
Uitbatingsvoorwaarden	Aangezien in laag risico quarantaine-inrichtingen van rabiës verdacht dieren kunnen vastgehouden worden, moet het personeel voorafgaandelijk tegen deze ziekte worden gevaccineerd en hun serologische status moet worden gecontroleerd voordat er enige zorg wordt besteed aan het van rabiës verdachte dier.
Bijlage VII - VOORWAARDEN THUISISOLATIE	
2. De epidemiologische eenheid moet afgezonderd blijven binnen huis en tuin van de houder.	Toegang tot de tuin voor een van rabiës verdacht dier mag alleen mogelijk zijn als direct contact met een ander gevoelig dier of een mens die geen deel uitmaakt van de haard, onmogelijk is. Deze voorwaarde moet speciaal voor katten worden gecontroleerd.

3.2. Criteria voor het bepalen van het risicoprofiel van een dier en de bijzondere voorwaarden voor het in quarantaine plaatsen ervan

3.2.1. Type binnenkomst in België

Er wordt eerst een onderscheid gemaakt in het type binnenkomst in België (hieronder vermeld onder de term "uitwisseling"). Er bestaan twee soorten uitwisselingen:

- niet-commerciële uitwisselingen (elke uitwisseling waarbij geen verkoop of eigendomsoverdracht van het dier plaatsvindt);
- commerciële uitwisselingen (alle andere soorten uitwisselingen).

Vervolgens wordt er een onderscheid gemaakt op basis van de herkomst van het dier:

- intracommunautaire uitwisseling (tussen lidstaten van de Europese Unie);
- uitwisseling met een derde land. In de Europese wetgeving (Verordening (EU) nr. 576/2013 en Uitvoeringsverordening (EU) nr. 577/2013) is een lijst opgenomen van derde landen waar rabiës niet voorkomt of onder controle is.

Hieraan wordt het bijzondere geval toegevoegd van de terugkeer van inwoners van België na een verblijf in het buitenland met hun huisdier.

3.2.2. Redenen voor de onregelmatigheid van het ingevoerde of van een verblijf in het buitenland terugkerende dier

De aandachtspunten (in volgorde) volgens dewelke elk dier moet onderzocht worden aan de grenscontrolepost (GCP) of bij elke dierenarts die een dier (hond, kat, fret) op consultatie krijgt dat recentelijk in België werd binnengebracht, zijn de volgende³ :

- het statuut van de documenten die het dier vergezellen (paspoort en/of gezondheidscertificaat⁴ al naargelang het soort uitwisseling⁵);
- de identificatie van het dier en de overeenstemming ervan met de administratieve documenten die het vergezellen;
- de vaccinatiestatus van het dier tegen rabiës, die in voorkomend geval, d.w.z. buiten het kader van een intracommunautaire uitwisseling, moet worden aangetoond door een gunstige titerbepaling van antilichamen tegen rabiës.

Als aan één van deze punten niet voldaan is, wordt het dier juridisch gezien automatisch beschouwd als "verdacht van rabiës", wat dus kan leiden tot verschillende soorten maatregelen, waaronder het in quarantaine plaatsen.

3.2.3. Criteria voor de risicobeoordeling met betrekking tot het van rabiës verdachte dier bij binnenkomst in België

Bij de risicobeoordeling met betrekking tot het van rabiës verdachte dier (hond, kat, fret) moeten belangrijke criteria in aanmerking worden genomen:

³ Er zij op gewezen dat verzoeken om afwijkingen voor noodsituaties (overeenkomstig artikel 32 van Verordening (EU) nr. 576/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 12 juni 2013) soms ook in het kader van het FCP moeten worden onderzocht. Het gaat om eigenaars die van tevoren vragen of hun dier (HKF) dat niet aan de invoer voorwaarden voldoet, toch binnengebracht mag worden. Daarop wordt dan een risicobeoordeling uitgevoerd en wordt besloten of er al dan niet een afwijking wordt toegestaan, met voorwaarden waaraan moet worden voldaan.

⁴ Het OIE beveelt aan dat de veterinaire autoriteiten voor de invoer van honden, katten en fretten uit landen of gebieden die endemisch zijn voor rabiës, een internationaal veterinair certificaat overeenkomstig het model in hoofdstuk 5.11 van de diergezondheidscode eisen, waaruit blijkt dat de dieren:

- geen klinische tekenen van rabiës vertoonden op de dag van het laden of de dag ervoor;
- geïdentificeerd werden door middel van een permanente markering, waarvan het identificatienummer op het certificaat moet worden vermeld;
- aan een van de volgende voorwaarden voldoen:
  - o gevaccineerd zijn of een herhalingsvaccinatie ondergaan hebben volgens de aanbevelingen van de fabrikant, met een overeenkomstig de diergezondheidscode geproduceerd vaccin; ten minste 3 maanden en niet meer dan 12 maanden vóór hun lading onderworpen werden aan een titerbepalingstest voor antilichamen overeenkomstig de diergezondheidscode waarvan het resultaat positief bleek met een serumtitratie van 0,5 internationale eenheid/ml of meer;
  - of
  - o in een quarantainestation geplaatst werden gedurende zes maanden vóór het laden.

⁵ Voor een commerciële uitwisseling is een gezondheidscertificaat vereist bovenop het paspoort + een melding in het TRACES-systeem.

- **type inbreuk** (in volgorde van dalende belangrijkheid: de vaccinatie tegen rabiës, de identificatie van het dier en de administratieve⁶ documenten);
- **oorsprong van het dier**, d.w.z. het land van herkomst (of het feit dat het een Belgisch dier is dat terugkeert van een verblijf in het buitenland met zijn eigenaar) alsook het type herkomst (zwerfdier, dier uit een asiël, van fokkerij, particulier, laboratorium);
- **leeftijd van het dier**, d.w.z. een dier jonger dan 15 weken mag België normaal gesproken niet kunnen binnenkomen, aangezien het vaccinatieschema pas op de leeftijd van 12 weken kan beginnen om niet te worden beïnvloed door de maternale immuniteit (in dit geval moeten de status van de moeder en de zekerheid van afstamming worden geverifieerd);
- indien van toepassing⁷, **het resultaat van een titerbepaling van antilichamen tegen rabiës**. Het Wetenschappelijk Comité wijst er hier echter op dat een dier dat tijdens de incubatietijd van rabiës gevaccineerd wordt antilichamen zal produceren, maar ondanks de ontwikkeling van deze immuniteit toch besmettelijk zal zijn voor soortgenoten en voor de mensen die ermee in contact komen (het dier zal in ieder geval sterven).

3.2.4. Bepaling van het quarantaineniveau volgens de risicobeoordelingscriteria

Aangezien elk geval van inbreuk tegen de wettelijke invoer specifiek is, laat het Wetenschappelijk Comité het aan de risicobeheerder over om op basis van een risicobeoordeling te bepalen welk dier onder welk type quarantaine **moet worden geplaatst, rekening houdend met alle eerder vastgestelde criteria**. Het Wetenschappelijk Comité is echter van mening dat elk dier dat verdacht wordt van rabiës omdat het afkomstig is uit een land waar rabiës endemisch is (zie Bijlage I van dit advies) een groot risico op besmetting met rabiës vormt. Aangezien rabiës noch via de lucht noch door vectoren overgedragen wordt, kan een laag risico quarantaineniveau in het kader van het ontwerp van koninklijk besluit (zie ook bijlage II bij dit advies) voldoende zijn, enkel en alleen als:

- het dier geen direct contact kan hebben met andere dieren die gevoelig zijn voor rabiës;
- het dier geen rechtstreeks contact kan hebben met andere personen dan degenen die rechtstreeks voor de verzorging zijn aangewezen (en de andere personen die in bijlage 2 en 5 van het ontwerp van koninklijk besluit worden genoemd);
- het personeel van de laag risico quarantaine-inrichting dat met dergelijke dieren omgaat, goed opgeleid en gevaccineerd is tegen rabiës.

In het geval van rabiës dient thuisisolatie alleen te worden gereserveerd voor dieren die een zeer laag risico vormen, bijvoorbeeld als gevolg van een kleine administratieve onregelmatigheid en afkomstig uit een niet-endemisch land voor rabiës.

Tot slot herinnert het Wetenschappelijk Comité eraan dat een gunstige titerbepaling van antilichamen tegen rabiës **op zich** geen zekerheid inzake rabiës kan bieden. Een dier dat zich in de incubatieperiode bevindt, zal het virus uitscheiden en in de toekomst sterven, en kan inderdaad antilichamen tegen rabiës ontwikkelen na de primovaccinatie.

3.3. Vereiste afstand tussen laag en hoog risico quarantaine-inrichtingen en andere inrichtingen waar dieren worden gehouden

⁶ Hierbij moet worden opgemerkt dat een administratieve inbreuk van invloed kan zijn op de regelmatigheid van de vaccinatiestatus van het dier.

⁷ Titerbepaling is vereist wanneer dieren binnenkomen van derde landen, meestal zijn dat hoog-risicolanden, maar niet altijd (zoals het Verenigd Koninkrijk).

Het Wetenschappelijk Comité merkt voor dit eerste deel van het advies op dat de vraag niet relevant is voor een dierziekte als rabiës (een ziekte waarvoor de lucht- en vectoriële transmissieroutes die dergelijke overwegingen zouden rechtvaardigen, niet bestaan).

Het Wetenschappelijk Comité is van mening dat in het geval van rabiës een bepaalde afstand tussen laag en hoog risico quarantaine-inrichtingen en andere inrichtingen waar dieren worden gehouden, niet vereist is als er geen direct contact mogelijk is met andere dieren of personen die niet zijn opgeleid om voor een dier te zorgen waarvan wordt vermoed dat het rabiës heeft.

4. Besluit

Het ontwerp van koninklijk besluit beoogt quarantainevoorwaarden vast te stellen voor een veel breder scala van ziekten dan alleen rabiës. In dit eerste deel van haar advies heeft het Wetenschappelijk Comité zich beperkt tot de quarantainevoorwaarden in verband met het binnenbrengen in België van een dier verdacht van rabiës.

In het geval van rabiës is het Wetenschappelijk Comité van mening dat het ontwerp van koninklijk besluit noodzakelijk is om een sociaal aanvaardbaar alternatief te bieden voor het terugsturen of euthanaseren van een van rabiës verdacht dier. Hoewel quarantaine een oplossing biedt om de verdere verspreiding van rabiës te vermijden, is dit ook vanuit het standpunt van dierenwelzijn geen ideale oplossing. De quarantaine wordt noodzakelijk aangehouden voor een bepaalde periode (enkele weken) en houdt in dat het dier geen contact heeft met andere dieren en mogelijks ook niet met de eigenaar.

In het geval van rabiës zijn niet alle in de bijlagen 2, 5 en 6 van het ontwerp van koninklijk besluit gespecificeerde infrastructuur- en bioveiligheidsvoorwaarden altijd noodzakelijk. Rabiës vereist geen bioveiligheidsmaatregelen om indirecte contacten of contacten via vectoren te vermijden. Rabiës vereist alleen dat het dier geen direct contact kan hebben met een ander vatbaar dier of met een niet of onvoldoende beschermde mens. Vandaar dat het heel belangrijk is om voor mensen gevaccineerde tegen rabiës de serologische status op te volgen. Deze voorwaarden zijn wel van belang voor quarantaine van dieren die verdacht worden van of aangetast zijn door ziekten die via de lucht of door vectoren worden overgedragen. Het Wetenschappelijk Comité zal deze voorwaarden in een tweede advies nader onderzoeken in relatie tot andere ziekten.

Om te bepalen in welk type quarantaine een van rabiës verdacht dier moet worden geplaatst (het risiconiveau van het dier met betrekking tot de verdenking van rabiës), somt het Wetenschappelijk Comité een aantal criteria op:

- soort inbreuk (in volgorde van belangrijkheid: onzekerheid met betrekking tot rabiësvaccinatie, onvoldoende of niet correcte identificatie van het dier, afwezigheid van administratieve documenten);
- oorsprong van het dier (rabiës status in het land van oorsprong);
- leeftijd van het dier;
- indien van toepassing, het resultaat van een titerbepaling van antilichamen tegen rabiës.

Het Wetenschappelijk Comité is van mening dat in het geval van rabiës een bepaalde minimale afstand tussen laag en hoog risico quarantaine-inrichtingen en andere inrichtingen waar dieren worden gehouden, niet vereist is als er geen direct contact mogelijk is met andere dieren of met personen die niet zijn gevaccineerd tegen rabiës.

Tenslotte formuleert het Wetenschappelijk Comité ook enkele specifieke opmerkingen betreffende het ontwerp van koninklijk besluit.

5. Aanbevelingen

Het Wetenschappelijk Comité beveelt aan om de termen 'hoog-risico' en 'laag-risico' quarantaine inrichting aan te passen naar termen die refereren naar het niveau van de te nemen maatregelen betreffende infrastructuur, bioveiligheid en bewaking in elke type quarantaine, zoals dit bijvoorbeeld bestaat voor laboratoria (biosafety level 1, 2, 3, 4). Voor het Wetenschappelijk Comité bestaat het risico dat "een hoog-risicodier" (voor de aanwezigheid van een verdachte ziekte, al dan niet zeer besmettelijk, al dan niet zeer gevaarlijk voor de mens) wordt verward met "een dier dat verdacht wordt van een ziekte waarvan de besmettelijkheid een hoge mate van quarantaine vereist". Dit laatste hangt echter af van de transmissieroute via dewelke de pathogeen wordt overgedragen.

Het Wetenschappelijk Comité beveelt aan dat de grootst mogelijke aandacht wordt besteed aan de effectieve opleiding van diervverzorgers die voor "van rabiës verdachte" dieren moeten zorgen en dat deze opleiding wordt geverifieerd. Iedereen die zich in deze situatie bevindt, moet vooraf (ten minste 3 weken voor de aankomst van het van rabiës verdachte dier) tegen rabiës zijn gevaccineerd en regelmatig serologisch worden gecontroleerd (d.w.z. alleen toe te staan dat dieren worden verzorgd door personen die een toereikend niveau van antilichamen tegen rabiës hebben), met name wanneer hij of zij een dergelijk dier moet verzorgen. Hiermee moet ook rekening worden gehouden bij de mogelijkheid om een dergelijk dier thuis te isoleren (aangezien zeer weinig mensen a priori tegen rabiës worden gevaccineerd en de bescherming pas ongeveer 3 weken na de vaccinatie aanvangt). Het Wetenschappelijk Comité beveelt dan ook aan deze voorwaarde duidelijk te vermelden in bijlage 5 van het ontwerp van koninklijk besluit betreffende de infrastructuur- en uitbatingsvoorwaarden van laag risico quarantaine-inrichtingen.

Het Wetenschappelijk Comité beveelt aan om de mogelijkheden te bekijken die geboden worden door de digitale technologie om de traceerbaarheid van dieren te versterken.

Betreffende de noodzakelijke sanitaire maatregelen, beveelt het Wetenschappelijk Comité aan om bij het in quarantaine plaatsen van dieren rekening te houden met dierenwelzijnsaspecten (bijv. maatregelen voorzien om de socialisatie van het dier en het leren kennen van de omgeving te verzekeren).

Voor het Wetenschappelijk Comité,
De Voorzitter,

Dr. Lieve Herman (Get.)
05/03/2021

Voorstelling van het Wetenschappelijk Comité ingesteld bij het FAVV

Het Wetenschappelijk Comité is een adviesorgaan ingesteld bij het Belgisch Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV) dat onafhankelijke wetenschappelijke adviezen verstrekt met betrekking tot risicobeoordeling en risicobeheer in de voedselketen en dit op vraag van de Gedelegeerd Bestuurder van het FAVV, de Minister die bevoegd is voor de voedselveiligheid of op eigen initiatief. Het Wetenschappelijk Comité wordt administratief en wetenschappelijk ondersteund door de Stafdirectie voor risicobeoordeling van het Agentschap.

Het Wetenschappelijk Comité bestaat uit 22 leden die benoemd zijn bij koninklijk besluit op basis van hun wetenschappelijke expertise in domeinen die te maken hebben met de veiligheid van de voedselketen. Het Wetenschappelijk Comité kan bij de voorbereiding van een advies een beroep doen op externe deskundigen die geen lid zijn van het Wetenschappelijk Comité. Net zoals de leden van het Wetenschappelijk Comité dienen de externe experts in staat te zijn om onafhankelijk en onpartijdig te kunnen werken. Om de onafhankelijkheid van de adviezen te waarborgen, worden potentiële belangenconflicten transparant beheerd.

De adviezen zijn gebaseerd op een wetenschappelijke beoordeling van de vraagstelling. Zij vertolken het standpunt van het Wetenschappelijk Comité dat in consensus is genomen op basis van de risicobeoordeling en de bestaande kennis over het onderwerp.

De adviezen van het Wetenschappelijk Comité kunnen aanbevelingen bevatten voor het controlebeleid van de voedselketen of voor de belanghebbende partijen. De opvolging van de aanbevelingen voor het beleid behoort tot de verantwoordelijkheid van de risicomangers.

Vragen over een advies kunnen worden gericht aan het secretariaat van het Wetenschappelijk Comité: Secretariaat.SciCom@favv.be.

Leden van het Wetenschappelijk Comité

Het Wetenschappelijk Comité is samengesteld uit de volgende leden :

A. Clinquart, P. Delahaut, A. Geeraerd, N. Gillard, K. Houf, N. Korsak, L. Maes, B. De Meulenaer, N. De Regge, J. Dewulf, L. De Zutter, L. Herman, M. Mori, A. Rajkovic, N. Roosens, C. Saegerman, M.-L. Scippo, P. Spanoghe, Y. Vandenplas, K. Van Hoorde, S. Vlaeminck, F. Verheggen.

Belangenconflict

Er werden geen belangenconflicten vastgesteld.

Dankwoord

Het Wetenschappelijk Comité dankt de Stafdirectie voor risicobeoordeling en de leden van de werkgroep voor de voorbereiding van het ontwerpadvies en de twee deep readers (A. Clinquart en A. Rajkovic).

Samenstelling van de werkgroep

De werkgroep was samengesteld uit:

Leden van het Wetenschappelijk Comité: P. Delahaut (verslaggever), N. De Regge, J. Dewulf, L. Maes, M. Mori, C. Saegerman

Externe experts: C. Diederich (UNamur), L. Mostin (Sciensano), S. Terryn (Sciensano)

Gehoorde experts: C. Baudoux (FAVV), R. Lycklama A Nijeholt (FAVV), J. Vandyck (FAVV)

Dossierbeheerders: A. Mauroy

Waarnemers: I. Mertens (FAVV), L. Praet (FAVV)

Wettelijk kader

Wet van 4 februari 2000 houdende oprichting van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen, inzonderheid artikel 8;

Koninklijk besluit van 19 mei 2000 betreffende de samenstelling en de werkwijze van het Wetenschappelijk Comité ingesteld bij het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen;

Huishoudelijk reglement, bedoeld in artikel 3 van het Koninklijk besluit van 19 mei 2000 betreffende de samenstelling en de werkwijze van het Wetenschappelijk Comité ingesteld bij het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen, goedgekeurd door de Minister op 8 juni 2017.

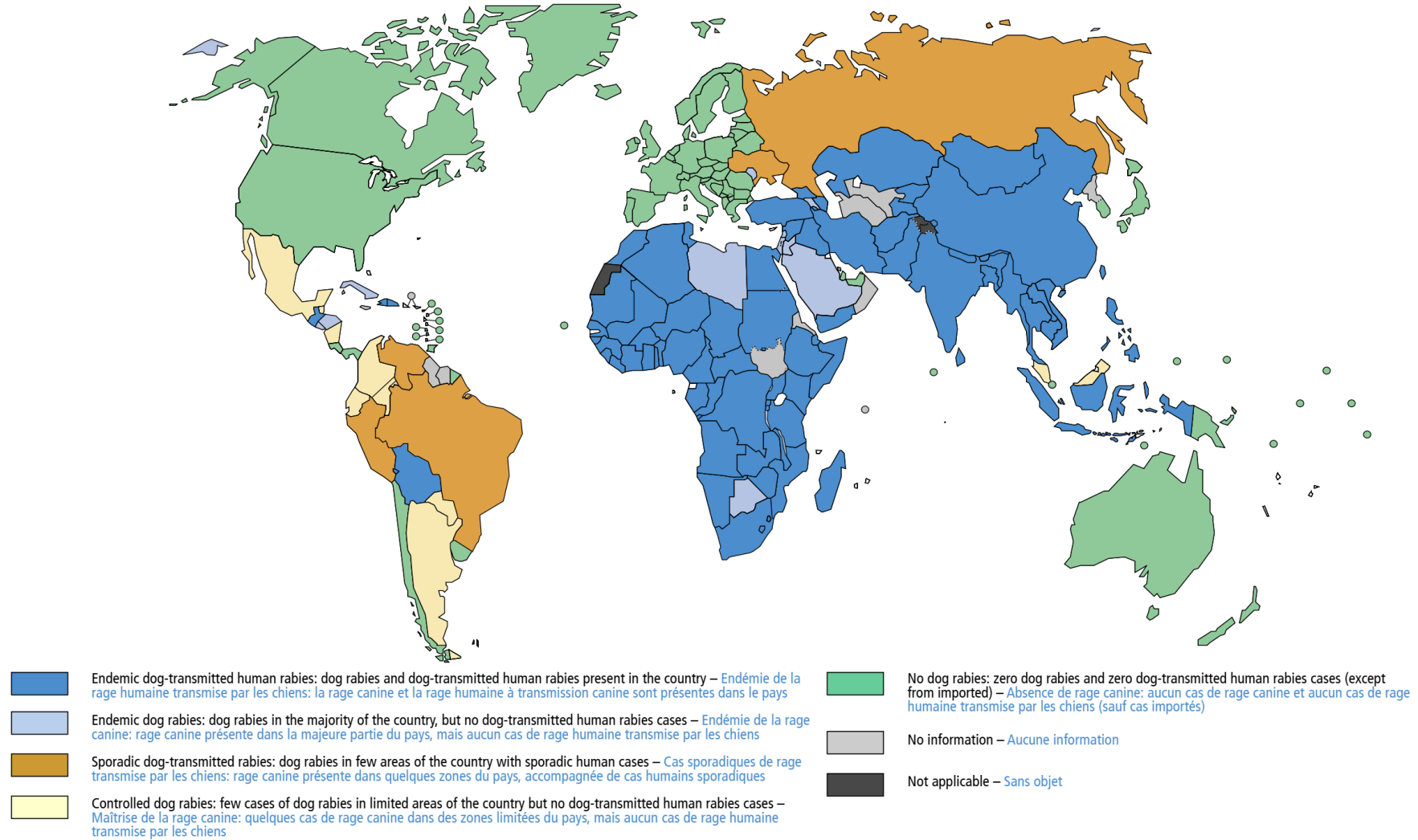
Disclaimer

Het Wetenschappelijk Comité behoudt zich, te allen tijde, het recht voor dit advies te wijzigen indien nieuwe informatie en gegevens ter beschikking komen na de publicatie van deze versie.

Bijlage I: Kaart van de regio's waar rabiës bij honden en humane rabiës via overdracht door honden endemisch is, 2016.

Bron: WHO

Bijlage II: Vergelijking van de algemene, infrastructuur- en uitbatingsvoorwaarden van hoog en laag risico quarantaine-inrichtingen.

	<u>Isolatie in een hoog risico quarantaine-inrichting</u>	<u>Isolatie in een laag risico quarantaine-inrichting</u>
Algemene voorwaarden		
Type erkenning (validatie door de autoriteit) van de inrichting	FAVV-erkenning	FAVV-goedkeuring
Infrastructuur en uitrusting		
<i>Infrastructuur</i>		
Omheining van de inrichting en afsluitbare toegangspoort	x	
Stevige omheining (ontsnapping, inbraak)	x	
Blokken ontoegankelijk voor vogels, insecten, ongedierte	x	x
Beperkte en speciale toegang tot een vrije uitloop	x	
Gemeenschappelijke ren	verboden	verboden
Ontwerp van het gebouw en de accommodaties zodanig dat dieren niet kunnen ontsnappen	x	x ontworpen om te voorkomen dat de dieren zouden ontsnappen
Ingangssas aan blok met automatische vergrendeling van de deuren	x	ontsnappen
Toegangsdeuren tot geïdentificeerde quarantainelokalen ("quarantaine")	x	x
Wastafel	1/10 eenheden en minimaal 1/blok	1/gebouw
Ontsmettings- en reinigingsmateriaal	/blok	/gebouw
Zaal voor onderzoek en specifieke veterinaire behandeling	x	
Ongediertevrije luchttoevoer- en -afvoercircuits	x	
Vloer- en wandconstructies en -bekledingen die de reiniging en ontsmetting vergemakkelijken	x	x
Koel-/vriesinstallatie voor de kadavers	x	
Deuren van de eenheden die hermetisch afgesloten kunnen worden.	x	
Ramen die ontsnapping helpen tegengaan (met of zonder traliewerk)	x	
Insectenhorren aan de ramen	x	x
Traliewerk	Draaddiameter > 1,6 mm en maasbreedte ≤ 2 cm	
Permanente nummering van de eenheden	x	
Toezihtsplan en uithanging daarvan	x	
Soorten van onmogelijke contacten met andere dieren	direct en indirect	direct
Beschikbaarheid van extra eenheden als een dier geïsoleerd dient te worden uit een epidemiologische eenheid met meer dan één dier bij aankomst.	x	x
Inkomend/uitgaand register + klinisch bestand	x	x
Ingangssas voor het personeel om zich in om te kleden, eigen aan elke eenheid	x	
<i>Hygiëne</i>		
Kleding en schoenen eigen aan de inrichting voorzien voor bezoekers en personeel	x	

Voetbad + toegelaten (en geschikte) biocide	x	
Wassen van de handen bij het binnen- en buitengaan	/eenheid	/blok
Gemakkelijk te reinigen en te ontsmetten voederbakken, drinkbakken en gebruiksmateriaal	x	x
Inrichting voor de afvoer van bijproducten, afval en kadavers	x	
Dichte en verzegelde containers bestemd voor verbranding	x	
<i>Eenheden voor huisdieren</i>		
Binnenwanden van slaapcompartimenten bekleed met glad, hard en ondoordringbaar materiaal tot een hoogte van minimaal 1,2 m	x	
Verhoogde manden of slaappleaatsen in een gemakkelijk te reinigen en te desinfecteren materiaal	x	
Dekens en kussens worden schoon, droog en hygiënisch gehouden	x	x
<i>eenheden voor runderen, schapen, geiten, varkens en paardachtigen</i>		
Binnenwanden van de eenheden bekleed met glad, hard en ondoordringbaar materiaal tot een hoogte van minimaal 2 m	x	
Materieel gebruikt voor de verrijking van de voldoende gereinigde en ontsmette omgeving	x	x
Vlakke maar niet gladde vloeren	x	
Uitbating		
<i>Toegang</i>		
Beperkte toegang na toestemming (direct contact onmogelijk voor elke persoon die het (de) dier(en) bezoekt)	x	x
Inkomend/uitgaand register + klinisch bestand	/blok	/inrichting
Instandhouding en onderhoud van het gebouw	/blok	/blok
Toegangsfrequentie	beperkt tot het minimum	beperkt tot het minimum
Aantal landdieren/epidemiologische eenheid	5	5
<i>Hygiëne</i>		
Reiniging en preventie van ongedierte	x	x
Ontsmetting van keukens en voor dagelijkse voeding	bestemde lokalen	
Verwijdering van niet-opgegeten voedsel	/12 u	x
Hygiëne van de drinkbakken	x	x
Hygiëne van borstels en gebruiksvorwerpen	x	
Materiaal	genummerd en gereserveerd/blok	
Plan voor ongediertebestrijding	x	
Wisselen van kleding en overschoenen	/eenheid	
Regelmaat waarmee de handen gewassen worden	/eenheid	/blok
<i>Personeel</i>		
Specifieke opleiding voor ziekten waarvoor quarantaine vereist is	x	x
Vaccinatie tegen ziekten waarvoor quarantaine vereist is (indien beschikbaar)	x	
Procedure "beten/krassen"	x	x